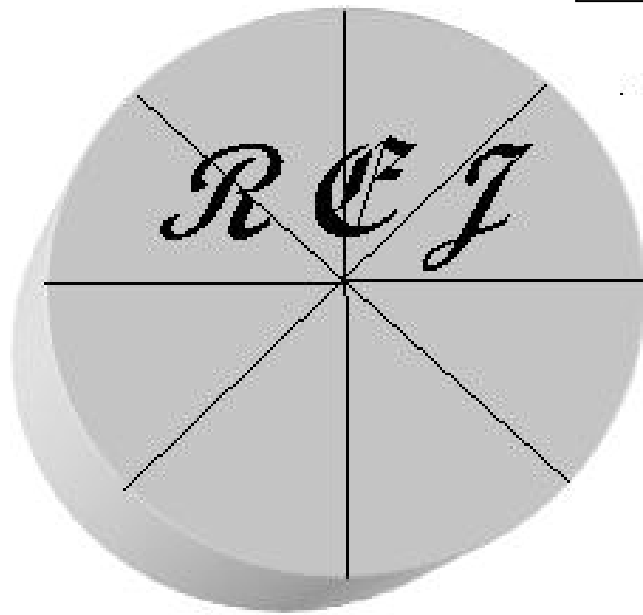

Romani E Journal

ISSN 2000-4885

Ansvarige utgivare: Gregor Kwiek
Utseidd av: Romano Pasos Research Centre

Experiencing Exclusion

Winter/Vinter No1. 2009

Table of Contents

Editorial & Summary of Contributions

3

Gregor Dufunia Kwiek: *Unintentional Exclusion*

5

Robert Brisenstam: *On Antiziganism and the Importance of Education*

16

Emilia Domurat: *Utbildningsväsendet och romer i Sverige*

25

MC Rom: *När drömmar krossas*

33

Gregor Dufunia Kwiek: *Titles, words, declarations and their misinterpretation*

36

Elin Strand: *"Dessa synnerligen otacksamma främlingar"-Vetenskaplig antiziganism i ljuset av två svenska 1700-talsavhandlingar*

41

Editorial & Summary of Contributions

Romani E Journal seeks to combat *antiziganism* by publishing articles on the subject. Our target audience is journalists, students, instructors and researchers. It is our ambition that Romani E Journal articles will inspire the readership to be critical of any information that is provided on the Romani people rather than accepting what is in print, heard or seen as an absolute representation of Romani society. Our Documentation Center is presently a small digital archive of photos from Romani weddings, clothing, concerts, art, and religious ceremonies, reports and essays covering subjects such as history, language, culture, and gender, our video database presently focuses on discussions and lectures in relation to gender issues. Romani E Journal is available in the English, Swedish and Romani (under construction) languages. We are looking for contributions to both Romani E Journal articles and the documentation center. You may send articles in the English, Swedish or Romani language, while documentation to the Documentation Center accepts contributions in all languages. We do not provide translation services of the documentation made available, our aim with the Documentation Center is to provide accessibility. If you would like to contribute to Romani E Journal, read our articles, access the Documentation Center, join in debates taking place in the discussion forum, pose questions to our staff with live chat, or would like to learn more, please visit us at www.romaniejournal.com. Presently our website is available in English and Swedish, you will find links at the top of the page for choosing the language in which you would like to read Romani E Journal.

Each issue of Romani E Journal focuses on a selected theme. The theme for this issue is “Experiencing Exclusion”. Gregor Dufunia Kwiek’s article opens the issue with a discussion on how even scholars with good intentions have contributed to *antiziganism* because of flaws in methodology. Kwiek himself is half *Kelderash* and half *Lovari* Romani and holds an MA in ethnology. Many of the points he raises in this article also touch on the problems that arise out of the assumption that if a scholar has a Romani background that then that scholar has greater authority to his/her claims than a non-Romani scholar would. The concentration of article is a discussion on methodology and what affects a methodology has on subjects little is known about (in this case it is the Romani subject), contributing to misunderstandings and misconceptions, two of the strongest elements that subscribe to xenophobia.

Robert Brisenstam is a *Resande* Romani man who is in his fourth year of law school. Brisenstam discusses in his article how authorities, institutions, scholars, media and ordinary individuals promote or risk promoting antiziganism, in the shape of maintenance of ignorance, by spreading misleading information and/or by actively omitting or refusing to educate themselves in the area of Romani related issues. Brisenstams main point is to show on the importance of education in Romani related issues in order to combat antiziganism in the form of maintenance of ignorance, which takes the expressions of for example defining Romani people in ways not in accordance with reality.

Emilia Domurat is a Polish Romani woman and studies at Gothenburg's University. Domurat's contribution is an enlightening article on what affect misconceptions about Roma have had on her during her education. The contribution is from a personal perspective and presents the harsh reality of what Romani children go through at times in their schooling. Another article providing us with a personal account comes in from MC ROM, a *Lovari* Romani, is a performer who has won awards for his artistry up until his Romani identity was known. MC Rom's article is profound in the idea that it demonstrates how his acceptance based on his individual merits became unacceptable when his personal merits became less significant than his ethnic belonging. The article is written in "Pen pal style", giving it a poetic flair.

Kwieks second contribution presents how an "experience of exclusion" is not necessarily exclusion but can be a misinterpretation, unlike MC Rom's experience, which presents us with an example of outright exclusion. Kwiek uses an example of how Roma themselves can misunderstand a circumstance and experience exclusion where no exclusion was endorsed. The article seeks to present this example so that experiences of those like MC Rom's may be distinguished from experiences of exclusion that develop out of misinterpretation. In fact, MC Rom is an alias and the author still has fears of coming out of the closet as a Romani person not to lose the present employment he now has.

Our final contribution comes from Elin Strand, a Swedish woman with an MA in Romani Studies and Social Science. Strand's article discusses two doctoral dissertations, published in Sweden during the 18th century, on Romani history and culture. The article seeks to present how anti-Gypsy prejudices were transformed into scientific facts about an "alien" [*sic*] people. One of the dissertations from 1730 may be the first academic study on Roma in Europe.

Unintentional Exclusion

by

Gregor Dufunia Kwiek

The less obvious becomes more obvious!

When we think about *antiziganism* we commonly look at the more obvious sources such as the media describing a crime a “gypsy crime”, even in cases where that type of crime is carried out by people that are not Romani. It is such examples that Romani activists try to highlight so that the general public will understand how hatred and misconceptions of Roma come into being. With many efforts made by Romani activists, media misrepresentation has not stopped, but many more people than in the past, now critically see such media representation for what it is, rather than accepting such generalizations as a representation of any truth. Without the efforts of such Romani activists, laws against discrimination in housing, employment, education and healthcare would have little significance for Roma. With this point what I mean is “if” no one educated the public about how the media, at times, misrepresents Rom, ignorance from media misrepresentation could affect government offices that deal with concerns in employment, housing, healthcare and education, leading to the discrimination of Roma by such offices when interacting with them. One example of this is through my own personal experience, where I myself was taken away from my family as a child for a short time by welfare agencies because they knew my family to be “Gypsies”. The main reason that I was taken away was not because my family mistreated me or gave me an improper upbringing, but because of what the welfare agency associated “Gypsiness” with. The way in which my family managed to take me back from the welfare agency was to ask a non-Romani friend to take temporary custody. My family never considered filing a report of discrimination against the welfare agency, because law enforcement itself shared a similar view to that of the welfare agency.

Today, more and more journalists understand that the “Gypsies” are the Romani people. A people that have origins in India, have a language made up of several dialects, and not like any other ethnic group need not lead a particular kind of lifestyle, or dress in a certain way to

be Romani. This does not mean that journalists and researchers, who take a supportive position for Roma in their writings, do not promote misrepresentation and *antiziganism*. As an example journalist Isabel Fonseca wrote that the Romani language is limited in vocabulary because in Romani one says “I drink cigarette” rather than “I smoke cigarette” (2003: 81). Fonseca’s work *Bury me standing*, is an admirable piece of literature for Roma and non-Roma alike. In this work, Fonseca has brought to light how Roma in Eastern Europe were treated as second class citizens. In the work, Fonseca gave countless examples of how law enforcement looked the other way when Roma were victims of crime and even pursued examples of legislation that would exclude Roma from areas such as education, health care and employment. The problem however with the work is when Fonseca begins to discuss the smoke issue, remarking on a matter she has no expertise in, nor does she seek it, but presents it as interesting reflection. The reality is that languages such as Indian and Turkish both “drink” tobacco instead of smoking it because it was commonly inhaled from a water pipe. Now, one may ask oneself if I am not touching on something petty here; however I want to say the following, that such a remark can be repeated in a different context, to the point that it becomes acceptable, and in turn can then affect speakers of this language. More often than not, Romani society has had research conducted on it by people who at times conjured up occurrences they have encountered to make books interesting and sellable. In other situations, writers have misinterpreted what they seen, not being able to contextualize what they were observing, and in many cases, writers understood what they observed from their own culture, as Fonseca had with the smoking example. This means that much of what is written on Roma is a misrepresentation of them. Since many students need references when writing on a subject related to Roma, they repeat those misrepresentations.

It is the purpose of this article to discuss the less obvious mechanisms that contribute to *antiziganism* by persons who take a position to support the Romani people and their rights. However, such an area is wide in itself. After all, I could discuss countless examples of those similar to Fonseca’s “smoke case”, but my particular focus in this case is how institutions or persons with authority seek to include Roma in scholarly issues when through their actions they actually exclude more so than include.

Prior to providing examples of unintentional exclusion of Roma from scholarly matters related to them, I would like to first discuss the difference between what empiricism is and what is empirical. Empiricism is the knowledge one has prior to studying or researching a field. It is the experience one has gained during the course of one’s life. This knowledge can include what one has gained through the discipline one has studied along with life-long

experiences. The empirical is that data that is sought to answer questions a researcher has posed on the phenomenon or field that a researcher is studying. Thus, whatever experience I have, or anyone for that matter, will influence what kind of questions I shall be posing about a phenomenon or field that is to be studied. Suppose I want to know about how Roma marry within the *Lovari* Romani group, because I am a member of this group, I will probably not ask questions that I already have answers to. A person not belonging to this group may read earlier studies related to this field and formulate questions based on what she/he “knows”. In a conference paper entitled Romani studies and its missing elements, I discussed how objects and their social meaning in Romani society have had little focus in the field known as Romani Studies, by providing a few examples of areas that remain unexplored¹. The main objective of my paper was to show that Romani Studies lack in introductory materials to it as a discipline, and I had presented a discussion on the background of the researcher as a possible reason for why this element was missing.

Should Romani scholars have more authority than non-Romani scholars?

Commonly, people associate actions, objects or places to a people when they bear them in mind. At times, we may think about Italians and associate them with the city of Rome and the buildings in it, to their food, or their language. In the case of the Romani people, much of what Romani Studies presents about the Romani people is the exclusionist and discriminatory history they have faced, with a few examples in the realm of folklore.

The Romani culture is rich with objects such as the staffs that have been weapons amongst Romani groups, the earrings that are signifiers for family or clan belonging, and even the clothing itself. Even in cases where these objects have been approached, they have not been approached for their internal meaning, but have been analyzed according to the culture of the researcher. Lena Gerholm’s (1998) work is one such example where the traditional Romani dress presents how Romani women’s sexuality is disciplined and controlled. Being a Romani person myself and belonging to a group that dress less traditionally than some other Romani groups, I carried out a study for my MA thesis (Kwiek 2009) on how Romani women from various groups and backgrounds identified what is traditional Romani clothing and what it means for them. Without getting into the issue of debating the difference between Gerholm’s work and my own, I would like to clarify with this example how Romani objects and the meaning that has been given to them by Roma has been neglected to a large extent by the

¹ <http://www.ceifo.su.se/content/1/c6/05/83/78/GregorDufuniaKwiekRomaniStudiesitsMissingElements.pdf>

scholarly world. Now making this point, am I saying that a Romani person is a better candidate to research Romani related matters? Most certainly not!

In the scholarly journal *Humanetten*, Ida Al Fakir has written an article *Vems röst?*, (Who's voice?) and has referred to me in it on a point I had made about the dangers involved in Romani related research when the researcher has Romani background and is deemed an authority because of that². Fakir makes a good and solid point about how good scholarly work can arise out of there being many researchers researching minority subjects when the researcher has a background belonging to the same minority group being researched, as they can critique one another promoting better research (Id.). But this certainly does not mean that if a researcher has the ethnic background of the subject group that is researched that he/she shall do a better job than one who does not.

There are many factors to consider when addressing this issue. As an example, there are those who have learned that they have Romani origins only after they had become scholars. Now in such a case, would such a person actual have the empiricism (life experience) that would have him/her research a Romani related matter better than a non-Romani researcher? And if we were to agree with this point, then let us suppose that a non-Romani person who has worked with Romani issues for more than four decades, should we then neglect this empiricism simply because the researcher is not of Romani descent? Based on these two questions, we can safely say that it is the empiricism which plays a role in a study and not the ethnic origin. In other words, if I am writing a paper on a Romani related issue, and I present my background as a Romani person, the vital part is not that I am a Romani, but that because I am a Romani, I elaborate that I have access to knowledge related to the phenomenon that is being studied. By looking back at the Fonseca smoking example, we can conclude that a person with knowledge in linguistics and the Romani language, would have greater authority than Fonseca or a Romani person that lacked knowledge in linguistics, because a person without them more than likely does not have the skills to contextualize the Romani usage of “drinking” tobacco instead of “smoking” tobacco. So yes, a Romani person can be an authority on a Romani related subject but not because he/she is Romani but because of empiricism at his/her disposal.

Now that we made a distinction between Romani scholars that have authority because of the empiricism at their disposal and scholars who happen to have a Romani background, I ask

² <http://194.47.65.210/hum/publ/humanetten/nummer23.pdf>

the reader to carefully consider the difference, as we shall now explore how institutions and persons with authority produce actions of an *antiziganistic* nature unintentionally.

Unintentional exclusion

During the course of an interview with a representative from *Språksrådet* (The Swedish Language Council) for my BA thesis (Kwiek 2008), I had enquired about the process that was used to hire Roma to work with the Romani language at *Språksrådet*. The answer was lengthy and involved numerous concerned, but what astonished me was when the interviewee pointed out that Finland had sought a Romani person with linguistic skills, and that they differed in this aspect because what they sought from job applicants was a “strong belonging” to the Romani community in Sweden. It suddenly dawned on me that the employers assumed that a Romani person could not be both well educated and belonging to the Romani community. Indeed, in many cases, well educated Roma do not live within the Romani community, but that does not mean that there are none.

Charles Westin and Manuel Tan Marti (November 2008) are authors to the study entitled *Hur blev det med anställningen?* (Roughly translated: *How did it go with the hiring?*). The case study was to contribute to the *Delegation for Romani Issue's* commission from the Swedish government to compose a report with recommendations that would better the Romani people's social situation in Sweden³. The study concentrated on the two year educational program at *Sundbyberg's Folkhögskola* for Roma and was used to present institutional mechanisms of discrimination. The program was divided into the teacher's assistance course, recreation conductors (those that would manage recreational activities for youths such as sports) and child minders (those that would care for children in preschool for example). The study itself is not the object for my discussion in this article, but rather to discuss the position of the authors in the study itself.

Charles Westin is a professor in international migration and ethnic relations. He is well recognized as a scholar in Swedish academia, hence Manuel Tan Marti would have merited greatly in his academic career by being his co-author had Manuel Tan Marti been an academic or had at least been on his way towards an academic career by entering into university. However this was not the case. Manuel Tan Marti was one of the project leaders in the two year program at *Sundbyberg's Folkhögskola*. Mr. Marti is a good project's coordinator in my opinion, but there are issues that do concern me as a part of his authorship in this particular

³ http://www.romadelegationen.se/extra/pod/?id=9&module_instance=1&action=pod_show&navid=9

study. As pointed out in the study, Mr. Marti carried out the interviews, and prior to addressing the interviews in themselves, I would first like to address the issue of authorship (Westin & Marti November 2008: 09).

I myself have had field assistants, interview assistants, and although I had given them credit for their contribution to a study, I had never named them as co-authors in any of the studies they had contributed to. It is understandable, that Westin felt it is best for people to be interviewed by someone that they are familiar with, and even have such a person suggest informants but the selection of what is to be used in a report from those informants needs to be decided by a person with know-how in such a selection's process. One of the most vital issues for selecting that which is said by informants is what reflects a pattern that can assist in answering the questions that were posed for a study, inclusive of comments departing from that pattern to evade the presentation of a one sided story. In one section of the study, it is elaborated that some students in the program were expelled from it for drug abuse, illness, and high absence, for those that left of their own free will, reasons such as pregnancy, family problems, a lack of motivation and marriage are given (Westin & Marti November 2008: 8). Being that I was a student in this program as well, I am familiar with what is raised in the study. However, what I would like to point out is that some people left the course for reasons other to this as well, such as one woman who had the opportunity to a more stable employment, and another man who did have high absence from the program but was working a night shift in order to support his family. In one interview, a Romani man explains that he had left the program because of his problem with dyslexia, the overall discussion around this focuses on his handicap and why he left the program (Westin & Marti November 2008: 23). The problem with this interview is that it is not elaborating anything on structural discrimination but seems to defend or give an example of why a person may have left the program. I also have been diagnosed with dyslexia, was a student in this program, only had an absence of three days out of the two year program and have gone onto to get my masters degree in ethnology. In another section the interviewer poses a question to the interview of asking why it is specifically the Roma that are left behind (Westin & Marti November 2008: 41). The answer is one that makes sense, which is that the parents themselves lack a tradition in education and so children of Roma have had little help with schoolwork from parents. However, this problem was a relative problem at *Sundbyberg's Folkhögskola*, dependent on the person one asked. If one carefully looks at a citation from one of the project coordinator's, Lena Loiske, report on the project, one can see that one of the main objectives with this program was for Roma to gain an education that could then in turn have them themselves

engage in problem solving of their own people/group (Westin & Marti November 2008: 7). However, when the program concluded, there were no job advertisements that I came across for teacher's assistants as I myself was looking for such a job. In fact, I would go so far as to say that the program was a result of structural discrimination, as Roma do face it in education, but that it was not a solution to the problem itself. It appeared that the interviews had less to do with structural discrimination and more so with the project itself. My case and point being here is that the interviews did not target structural discrimination or the mechanisms of racism which was the goal of the study.

In a debate article Charles Westin has been quoted as saying:

Nu när en ung generation av akademiskt utbildade romer gradvis gör sig hörd, kommer ansvaret för forskningen i allt större utsträckning att övertas av dem. (Roughly translated: Now a young generation of academically educated Roma are slowly making themselves heard, responsibility for research shall in far greater extent be overtaken by them)⁴.

But if that is the case, why did not Westin seek one of these young Roma to participate in this study? After all, the Delegation for Romani Issues, in collaboration with Centre for Multi-Ethnic Research did have an academic Romani reference group, made up for the large part of Romani University graduates, that were consulted by Laura Palosuo, for her report entitled *En inventering av forskningen om romer i Sverige*⁵. A list to the reference group could have been requested and one of the Roma in this reference may have been given an opportunity to add something to their CV, in their academic career.

In this case, I do not claim that Charles Westin specifically neglected Romani scholars or believed that they were no longer a part of the community and there for did not have them join this study. The issue here questions more so what motivates Mr. Marti's co-authorship of this study. Is it because he was the project leader or was this done so that a Romani person could be included as an equal partner in the study? Either way, neither argument substantiates a reason for co-authorship. It is highly doubtful that Mr. Marti has studied the works of Foucault, or many of the other thinkers that are referred to in the study. Thus this would automatically exclude him from being an equal partner. A co-author should be well aware of

⁴ <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=35188&a=1473605&from=tipsa>

⁵ http://www.romadelegationen.se/dynamaster/file_archive/090208/97eaa0f908cc38ed96a63f922044979a/forskningsoversikt.pdf

the references being used and what they are referring to. If a co-author does not, then he/she is but a token.

Positions, titles, and employment bestowed upon Roma simply because they are Roma have roots in *antiziganism*. By giving positions and hiring Roma because they are simply Roma, one excludes those who actually have the merit and know-how for the position. Not only this, if Roma are placed into scholarly positions simply for being Romani, without credentials, then there will be little motivation for Roma to seek academic skills. I of course cannot be certain how much Marti has contributed to the study itself, be it that he formulated the questions together with Westin, or that he wrote the text together with Westin., but what I can do is to look at the study itself, and see that the interviews were carried out by Marti and the commentary/analysis is made by Westin. *This again draws on my point about giving credit where credit is due!* Be certain when I say this, if my name appeared in a co-authorship with a well established scholar like Charles Westin, I would certainly know what it would mean for my academic career. A co-authorship for me, alongside a senior researcher, would mean the formulation of the questions, the selection of the informants to answer those questions, that would be the example showing how mechanisms of discrimination come into being and affect people. What I had gathered from this study presented examples of people who sought an education but had difficulty in finding a job in need of skills gained from that education. The reasons for this can be one of many such as there being high unemployment in various fields along with discrimination. The study concentrated on the program itself, the need for it, and I would say, it provides a good example of the need for such a program because of structural discrimination against Roma. What the study does **not** establish is an example of structural discrimination once Roma have skills required for a position but are denied it because they are Roma. A better example would then be how *Språksrådet* had decided to hire Roma or how some senior researchers take some Roma into research groups even though they lack the needed skills to fulfill the criteria otherwise demanded for such a position. To emphasize my point, I provide one final example of how one linguist, Gerd Carling (2008), and two men belonging to the *Resande* group developed together a *Resande*/Swedish dictionary.

One of the male *Resande* authors passed on prior to the publication of the book, leaving the two authors to complete the work. The major problem with the work that has erupted after its publication is that other *Resande* criticized the work for being a construction and not a true *Resande* dialect. A similar circumstance had erupted when a *Resande* woman, Jasmine Rosengren developed a teaching material for children with the assistance of linguist Kari

Fraurud⁶. Willie Andreason Kvik, a *Resande* man, in an email titled *Språket är ju vårt* (Roughly translated: *Yes the language is ours*), began criticizing (in an email with several persons on the list), those involved in the development of the teaching material for “creating a new language” (see Electronic sources 8. *Språket är ju vårt* 2/22/08). The many discussions and debates that entangled both these works could have been avoided, had the linguists had more informants. Inclusive of those critical to the works mentioned, or by having Romani research partners, familiar with the discipline who could have worked with them to access more informants, so that the language recorded would not be of a single individual but of a group of people that communicate in it. To be fair, in the example with Rosengren and Fraurud, Fraurud assisted Rosengren with the orthography, the spelling that was used by Rosengren to develop the teaching material in her *Resande* dialect. To provide an example of where less critic followed of children’s book translated into Romani, I use Johnny Ivanovitch’s example, of how he consulted other *Kelderash* speakers not only Sweden, but on an international level, before leaving the *Kelderash* version of Astrid Lindgren’s *Pippi Longstocking* for publication. Even in Ivanovitch’s example there has been critic, but because he had given opportunity to various speakers of *Kelderash* to review it before its publication, the scales of support for the product are greater than that which is not. The Ivanovitch approach has been an inclusive approach, and unlike the Carling approach which had few informants and supporters of the work she has carried out with two of her informants which are also listed as her co-authors. One can clearly see the ethical dilemma here and yet funding has been provided for it from scientific institutions such as *Vetenskapsrådet*⁷. The difference between Carling and Ivanovitch I would say is that she has a title as a doctor, and had received funding for 3 years with a budget of 850 000 Swedish kronor per year, while Ivanovitch is not and received a small compensation for his translation of the text. The interesting issue here is that Ivanovitch considered ethical issues in order not to face too heavy a critic from members of his community, while Carling has no belonging to the community, leaving members in it to critic works like hers as being a construction and not a true representation of the way in which *Resande* Romani is spoken.

Concluding comments

The examples above show that *antiziganism* not only exists in discriminating against Roma when hiring but also in hiring people because they are Roma. I could go on to provide several

⁶ <http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/24/05/pdf1942.pdf>

⁷ <http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=50515>

examples of how researchers have hired some Roma for small fees, having little knowledge in the fields of the researchers when there are Roma that do. To assume that there are no such Roma, with scholarly skills, living in the community is to be racist and prejudge a situation based on a lack of knowledge. I have provided four examples of cases, where some Roma were placed as co-authors in scientific papers or in positions of language planning, where specific skills are commonly demanded but seem to have been waived. Using a method to include Roma by waiving such skills actually is more exclusive than inclusive as it excludes the Roma that actually do have those skills, by placing the burden on them to prove that they do belong to the community.

Notes

Electronic Sources

1. Kwiek, Gregor. 2008. *Romani Studies and its Missing Elements*. Paper presented at: *Stockholm International Conference on the Discrimination and Persecution of Roma, Sinti, and Travellers*. <Last visited 09/11/02
<http://www.ceifo.su.se/content/1/c6/05/83/78/GregorDufuniaKwiekRomaniStudiesitsMissingElements.pdf>>
2. Fakir, Ida Al. 2009. *Vems röst?* In: *Humanetten* Nr. 23 Våren 2009. <Last visited 09/10/02 <http://194.47.65.210/hum/publ/humanetten/nummer23.pdf>>
3. Delegation for Romani Issues. <Last visited 09/10/02
http://www.romadelegationen.se/extra/pod/?id=9&module_instance=1&action=pod_s how&navid=9>
4. SVT. Debatt artikel. 10 mars 2009 14:00. *Vetenskapen medskyldig till dåtida förföljelser*. < Last visited 09/10/02
<http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=35188&a=1473605&from=tipsa>>
5. Palosuo, Laura. 2008-11-14. *En inventering av forskningen om romer i Sverige*. Uppsala. Centrum för multietnisk forskning . <Last visited 09/10/02
http://www.romadelegationen.se/dynamaster/file_archive/090208/97eaa0f908cc38ed96a63f922044979a/forskningsoversikt.pdf>
6. Rosengren, Jasmine. 2007. *Miro rakkrar romani*. Myndigheten för skolutveckling. <Last visited 09/10/02 <http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/24/05/pdf1942.pdf>>
7. Vetenskapsrådets projektdatabas. 2007-1674. *Studier i symbiotisk språkutveckling: integrationsmönster i skandoromani (svensk och norsk resanderomani)* <Last visited 09/10/02 <http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=50515>>

8. Kvik, Willie Andreason. Subject: *Språket är ju vårt*. Mass-email sent: 2/22/08.

Studies & Reports

Kwiek, Gregor. 2009. MA Thesis: *Learning Habits through Romani Apparel – A study on how shared learning gives social meaning to the traditional apparel of Romani women belonging to the Kelderash, Lovari and Finnish Kalo groups in Sweden*. Stockholm. Institution för etnologi, religionshistoria och genusstudier, Stockholms Universitet.

Kwiek, Gregor. 2008. BA Thesis: *Any Rom will do? - The Processes of Implementation & Recruitment in the Struggle for Roma*. Stockholm. Institution för etnologi, religionshistoria och genusstudier, Stockholms Universitet.

Westin, Charles & Marti, Tan Manuel. November 2008. *Hur blev det med anställningen? – Uppföljningsintervjuer med romer som utbildade sig till lärarassistenter, barn- och ungdomsledare, och barnskötare*.

Roma Delegationen. <accessible:

<http://www.romadelegationen.se/dynamaster/file_archive/090122/b3db1d32ab45c9e9d519b8f7be72a6b3/rapport_utb.pdf last visited 09/10/02>

On Antiziganism and the Importance of Education

by

Robert Brisenstam

1. Introduction

The purpose of this article is to show a specific side of antiziganism, namely the maintenance of ignorance and its effects. Doing this I have divided the article into several chapters looking at different aspects of this kind of antiziganism.

An important note here in the beginning is that I use the terms Rom, Roma and Romani as a denomination for all Romani groups, not only for certain Romani groups. This is because the Swedish word Rom is rather wide and generally includes all groups of Roma.¹ Although many Roma do not refer to themselves as “Rom”, but use other terms (Resande, Sinti, Romanichal etc.) and although the terms rom and romni for certain groups of Roma only mean Romani man/husband and Romani woman/wife, I think it is the best term to use describing all Romani groups as it is used in several international contexts and it also makes things easier for the reader when I as a writer speak about Roma in general.

2. The meaning of the word and its consequences

The meaning of the word antiziganism is defined in a report from the Ombudsman against ethnic discrimination from 2004 on the subject of discrimination against Roma in Sweden and how to combat this. The word is explained as “in racism motivated attitudes and modes to relate to Romanies within the majority society”.² The purpose of this definition was probably to explain the full meaning of the word antiziganism in an easy and concise manner.

However, I do not consider this explanation as showing all sides and consequences of the phenomenon.

3. A wider meaning – Antiziganism in the form of maintenance of ignorance

On the contrary, antiziganism is more than just being against Roma and all that has to do with Roma. It is also maintenance of ignorance, taking on different shapes in different persons and situations and having as result that Roma are effected negatively in one way or the other.

3.1 Misleading and untrue information

The most apparent form of maintenance of ignorance is that of actively promoting information that is misleading or untrue, or actively omitting to cure the ignorance. In this category can be included several things, but what I am especially thinking of is the tendency to rejection and denial of the Romani identity of Romani individuals and groups; a denial that can be based on differences from oneself, one's own Romani group, one's own image of Roma and Romani culture etc.

No one can avoid noticing that between those individuals and people being Romani there are differences in culture, language, clothing, physical features etc. In some cases these differences are rather small; in other cases the differences are vast. Different are also the ways in which different Romani groups identify as Romani. While the Romani language by some is seen as the "passport" of Romani identity, others consider family ties or cultural traditions being the most important.

Whether the ancestors of the Roma of today were as heterogeneous when they left India and Pakistan a thousand years ago as the Roma of today are, or if those who left the Indian Subcontinent were more similar to each other than contemporary Roma is not the subject of this article. However, knowledge in this aspect is not without importance when speaking about Romani heterogeneity. This concerns especially the Romani groups and the many dialects of the Romani language – did the various Romani groups and dialects exist already before the exodus from the Subcontinent or did they emerge on the way to Europe or did they emerge in Europe? Or did all three scenarios occur? However, no matter how homogeneous or heterogeneous, the exodus from "Hindustan"³ seems to have gone through Persia, Armenia and the Byzantine Empire to finally end up in Europe.⁴ After this, the Roma eventually settled all over Europe and were influenced by different peoples, cultures and languages. Apart from this, legislation in different countries created different situations for different Roma. Thus the

Roma who were slaves in the Romanian principalities during five hundred years⁵ due to natural reasons might have developed in another manner than the Roma that were living in the northern part of Europe as free men,⁶ but at the same time being targeted for various other policies, such as expulsion.⁷ This of course has had an impact on both culture and language, which also for instance mixed marriages has had on the physical features of many Roma of today although we do not know whether all looked the same when leaving India or not. By natural reasons then, some Romani groups are culturally closer to the non-Roma in the country where they have been living for centuries than other groups having immigrated more recently.

Coming to the point, Roma today identify in different ways depending on several factors, one of them being the group they belong to. Identifying the own group as the most Romani one according to ones own perceptions, there is a risk of alienating and excluding those Roma who are not as oneself. This may be natural and understandable as many Romani groups, although having several characteristics in common, are different from each other and some have difficulties seeing each other as being part of the same cultural collective. But the consequence is hardly a stronger Romani community. On the contrary ignorance of the characteristics that various Romani groups have in common and of the cultural, linguistic diversity, history etc., and active promoting this ignorance (by for instance inaccurate information or omission to promote education on Romani related issues), may serve to divide Roma, making communication and cooperation between different Romani groups and organizations more difficult; this leading to difficulties speaking with a common voice regarding common issues, such as antiziganism, access to society etc.

If the state and public institutions (including the educational system and especially the universities) are promoting ignorance on Romani related issues the situation just mentioned above will become more difficult, especially if the information provided influences the individual (be it a Rom or a non- Rom; both Roma and non-Roma deepen their knowledge about their own people, history culture etc. by seeking this knowledge in the same type of sources although many Roma also have an oral tradition influencing the self identification)⁸ leading to this individual achieving an image of the “Romani world” that is not in accordance with reality. As an illustration can serve the development in Sweden, with emphasis on the late nineteenth and during the twentieth century, when the origin of the Resande was researched and discussed. The policy of the state towards the Roma was outlined according to

various administrative, political and socioeconomic needs of the state. Added to this the definitions of different groups of Roma were also made according to these needs. The knowledge about Roma and Romani related issues was adapted hereafter, describing a large part of the Romani population of Sweden, the Resande, as non-Roma and other Romani groups as “Gypsies”.⁹ It would be interesting to see the results of studies on how the identity and self identification of Roma in Sweden in relation to other Romani groups and in relation to non-Roma have been influenced by this way of the state to promote ignorance about Roma.

Another aspect of the state promoting ignorance about Romani related issues is when defining Roma in legal matters. During several decades of the twentieth century “Gypsies” were forbidden to immigrate into Sweden.¹⁰ This logically meant that when applying the law at the border, someone must have applied a legal definition of the term “Gypsy”. For lawyers or other persons employed by public authorities, the demand on the level of knowledge regarding Romani related issues ought to be high defining the legal prerequisite “Gypsy” or “Rom” in a way corresponding to reality due to the heterogeneity of the Roma. This is also the case when obtaining ones rights – who is entitled to public financed mother tongue instruction in Romani? Which Romani groups are considered a national minority and where is the border drawn between different Romani groups in this sense? Who is not entitled to the rights as belonging to a national minority and how to prove belonging/non-belonging to a certain Romani group? Who is, according to law, Romani, who is not and why?

3.2 Pointing out of Roma behaving bad

Another clear form of maintenance of ignorance is spreading information about Roma and Romani related issues which is true but at the same time only showing one side of a story, for example media pointing out Roma committing crimes but reporting less or even omitting to report about crimes committed against Roma or scholars defining Roma too narrow.¹¹

If sources of knowledge do not contain accurate information or if they concentrate on showing something from only one side or if they contain false information, the target group of this information will be misinformed. Given that Roma and Romani culture remains rather unknown to a larger extent, such misinformation have consequences for the Roma by enforcing antiziganism even if the information put into a certain context might be true. If, for example, a Rom physically abuses his neighbour and a journalist reports this in the media as *a*

Rom physically abusing his neighbour, the journalist is on the one hand writing the truth about the specific case itself. If information like this however is the only information that this journalist provides the public with about Roma, then he/she is providing an image that enforces antiziganism because the information presents the public with the image of Roma as being violent in relation to their neighbours.

If the journalist does not point out members of any other ethnic group in criminal reporting or if he/she omits to report on cases where Roma are victims of crime, the gravity of this situation becomes even more obvious. Likewise unless other sources of information provide the receivers of the reports of the mentioned journalist, all information about Roma reaching the public will point them out as for example violent.

This constitutes yet another risk of stereotypes being even more enforced by lack of education and materials in Romani related issues in the educational system and by segregated schools and neighbourhoods leading to very little interaction between Roma and non-Roma. My experience is that even people who do not, as far as they know, have Romani friends, colleagues, neighbours etc. nonetheless can have a very decisive image of what Roma and what Romani culture is. In fact my impression is that not so few people tend to act and talk as self made “experts” on Romani related issues, although it is obvious by their way of reasoning and the information they provide (apparently not being very accurate) that they are not very well educated in the area of Romani related issues – at least not to a larger extent.¹²

3.3 The knowledge of the individual

Actively omitting or even actively refusing to admit one’s own, lacks of knowledge of Romani related issues is yet another form of maintenance of ignorance that effects individuals, regardless their ethnic origin. This aspect is one that effects many Roma negatively in their daily life as human individuals at all levels of society. Logically speaking, Roma as well as non- Roma, act in relation to Roma and Romani related issues according to their own perceptions and knowledge. If this knowledge reflects something that is untrue (for example all Romani dress like a group of Roma in Sweden and Finland called Kale¹³ or all Roma are dark) the Roma will be treated accordingly. The importance of this aspect in specific is more emphasized when seeing it from the perspective of research or public policies.

Imagine a large number of individuals, maybe a whole society, perceiving Roma as a homogeneous group of nomads or ex nomads with dark skin, dressing like Finnish Roma and coming from Romania. The scholars of this society might make the mistake of not including all the Roma that differ from this stereotype in their research.¹⁴ The consequences of such a situation will be a distorted history writing, false statistics, a twisted image of Roma and Romani culture, a de facto non-recognition of some Roma constituting part of the national minority (if Roma are recognized as a national minority in the country in question. This would lead to a certain number of individuals being unable to claim their rights as belonging to this national minority, for example education in ones mother tongue). It might also have as a consequence that many Roma will face social difficulties in their daily lives in claiming their identity in relation to others in the way that when meeting someone and introducing oneself as Romani, one perhaps will be met with questioning, denying, laughter and mockery.

The situation becomes very difficult if the stereotype is claimed to be the truth and is taught in schools and at universities. The false image of Roma then spreads and it becomes harder to fight, because there is an authority (i. e. school; professor; researcher) which provides it. The result of this may become that Roma to a larger extent will risk being treated according to the stereotypes of society; if the stereotype describes Roma as violent, thieving and criminal, the Roma will risk social segregation as few people wish to expose oneself to be the victim of a crime. One ought not to forget that a lot of academic research and public policies have had very narrow definitions of “Gypsies” as their starting points.¹⁵

An active omission or active refusal to try to gain knowledge reflecting the truth when seeing that the knowledge is obviously needed is yet another form of maintenance of ignorance. I would like to include here the denial of knowledge being in accordance with reality. In her doctorate thesis, *Zigenarfrågan – intervention och romantik*, Norma Montesino- Parra at one place writes about people employed by Swedish authorities during the 1960’s and 1970’s in order to be experts on “Gypsies”. The “Gypsies” happened to be Swedish Kelderash (Resande were not classified by the state as Roma during this period of time due to the state not seeing any socioeconomic needs to do so). When during these decades Polish Lovara immigrated to Sweden, “experts” on Swedish Kelderash automatically became “experts” on the immigrated Roma as well¹⁶ – the heterogeneity of the Roma was obviously not known.¹⁷

In situations as the just mentioned, when society cannot properly identify its Romani citizens in a proper way, society shows itself unable to meet the needs of its Romani citizens as the misinformation leads to a wrongful relationship between the state and the citizens; the state for example expecting all Roma to have Romani as their native tongue. The same applies to Romani history and education in schools on Romani related issues, especially if the state itself contributes to the spreading of misinformation as mentioned above.

4. Roma – problems and negative strangers?

During a conference on Roma and their security in Europe held in Bucharest in the middle of October 2009, one of the representatives of the European Roma and Travellers Forum (ERTF) called for putting Romani related issues into the general agenda of policies of countries, instead of treating the Roma and these issues as a separate agenda. Whether putting Roma on the general agenda or keeping Roma on a special agenda, the Roma all too often seems to be described as the different ones. I would say that information about Roma constantly connected to something negative leads to Roma being associated to problems. Irrespective of the source of information, my impression is that many contexts informing about Roma or having Roma and Romani related issues as topic also contains information concerning some kind of problem connected to Romani identity or Romani culture, and information depicting Roma as different from the non-Roma. The development is almost going towards making the terms Rom and Romani synonyms for problem and too intimately connected to the definition of different and distant from the main stream of society.

Too seldom are there positive stories although there are many positive things to tell; too seldom information provided by different sources on Roma not fitting into any stereotype. In my view this might lead to enforcing the negative image of Roma that many have. Adding to this that it is not unusual to come upon people defending antiziganism by putting the guilt for its existence on the Roma and the Romani culture,¹⁸ while they at the same time condemn other forms of racism and xenophobia, there is a clear need of change. A lot of the information about Roma found in for instance media reporting and research often tend to focus on negative things. The frequent focus on negative information contributes in creating and enforcing an image of the life of Roma as something that is negative by itself, yes, even an image of the Romani individual as strange, different and in several ways distant to civilized society. Such an image is not true. Thus an error is committed, if the different

sources and producers of information constantly, almost as a routine, depict Roma and Romani related issues by focusing only or mostly on the negative aspects. Life as a Rom is not negative per se. Therefore it should not be portrayed as such in for instance research and media reporting. Likewise I think the gain would be greater of including more positive things (admiration of the positive) than the loss of excluding the positive in order to benefit the constant repeating of persecution and discrimination. Although the situation of the majority of Roma seen from a human rights perspective (according to more or less every available source) is acute and thus in need of constant reporting, surveillance and effort, there must also be space for showing the positive sides of being Romani. Defusing and de-exoticizing the Romani identity in the eyes of society as a whole (including Roma) and, with the means of education in Romani related issues, putting it into the main stream context of being one of many ethnic identities would perhaps make daily life easier for many Roma suffering because of antiziganism in different forms.¹⁹ An example would perhaps be looking for housing or employment without *a need* to hide ones identity. Knowledge and information reflecting reality ought to be the aim of the education in Romani related issues, in different forms of constant education on all levels making the individual and the society able to stand against antiziganism in the form of maintenance of ignorance.

¹ According to Ian Hancock the word Rom is also “officially adopted by the International Romani Union to refer to all people of Romani descent, regardless of self-ascription”.

² Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Diskriminering av romer i Sverige.

³ Compare with Basham, The Wonder that was India.

⁴ The linguistic theory. Compare Hancock, The Struggle for Identity, www.radoc.net 2009-10-27, Romanies, www.radoc.net 2009-10-27 and The 'Gypsy' stereotype and the sexualization of Romani women, www.radoc.net 2009-10-27.

⁵ Hancock, The Pariah Syndrome – An Account of Gypsy Slavery and Persecution, www.geocities.com/~patrin/pariah-contents.htm 2009-10-27.

⁶ Hazell, 2002 and Montesino- Parra.

⁷ Montesino- Parra, 2002 och Hazell, Resandefolket – från tattare till traveller, 2002.

⁸ Regarding the Resande the oral tradition is more or less verified by genealogy as concerns several aspects of the family as a whole through time.

⁹ Montesino- Parra och Hazell.

¹⁰ 1914 års Lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas.

¹¹ Compare Svensson, Bortom all ära och redlighet – tattarnas spel med rättvisan.

¹² Compare with Hancock, The Struggle for Identity, www.radoc.net 2009-10-27.

¹³ Also often referred to as Finnish Roma.

¹⁴ Montesino- Parra, Zigenarfrågan – intervention och romantik.

¹⁵ Montesino- Parra.

¹⁶ Montesino- Parra.

¹⁷ According to my experience and opinion neither the majority of Roma, nor the majority of non- Roma do know about the heterogeneity of Roma.

¹⁸ Hancock, The Struggle for Identity, www.radoc.net 2009-10-27.

191919191919 I do not write "suffering because of their Romani identity" because I do not consider the Romani identity being the "source of evil".

List of works consulted

Ian Hancock

- The Pariah Syndrome – An Account of Gypsy Slavery and Persecution
- The Struggle for the control of Identity
- Romanies
- The 'Gypsy' stereotype and the sexualisation of Romani women

Norma Montesino- Parra, Zigenarfrågan – intervention och romantik

Bo Hazell, Resandefolket – från tattare till traveller

Birgitta Svensson, Bortom all ära och redlighet – tattarnas spel med rättvisan

Arthur Lewellyn Basham, The Wonder that was India (Vol. 1)

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Diskriminering av romer i Sverige

Utbildningsväsendet och romer i Sverige

By

Emilia Domurat

Jag vill belysa frågan om hur det svenska utbildningsväsendet har en tendens att diskriminera romer och försvåra romernas utbildning. Det här är en enkel och personlig artikel från min sida där jag försöker peka ut brister inom det svenska utbildningsväsendet, brister som jag personligen har fått erfara.

Jag ska ta upp min egen skolhistoria och personliga perspektiv, jag ska fokusera på problem som man stöter på i det svenska utbildningsväsendet om man tillhör den romska gruppen.

Jag heter Emilia Domurat, är en romsk kvinna på 27 år som studerar vid det Göteborgska universitetet, jag studerar kulturvetenskap och statsvetenskap, två ämnen som intresserar mig oerhört mycket.

Jag har valt att studera de två ämnen på grund av att de så klart intresserar mig samtidigt vill jag genom att studera kulturvetenskap få en större förståelse för människan och genom att studerar statsvetenskap vill jag skaffa mig kunskap, om hur man kan förändra samhället till det bättre, genom att bl.a. använda sig av politik.

Mycket beror på politikernas vilja till att stödja minoritetsgrupper eller förstöra för dem, genom det så påverkar regeringar oss mer än man kanske kan förstå speciellt när det gäller saker som utbildningsväsendet.

Men eftersom denna artikel innehåller en personlig touch så att människor kan försöka förstå mina perspektiv och upplevelser så ska jag börja om från början.

Med det menar jag min händelserika skolgång genom grundskolan som har påverkat mig oerhört mycket, jag gick i grundskolan i Göteborg i Gamlestadsskolan, från årskurs 1-8.

Tills 3 klass var det ganska okej, man kände sig inte så annorlunda än de andra barnen för vi hade en underbar lärare som behandlade alla lika, om någon uppförde sig illa, det spelade

ingen roll vem, om det var så någon av oss eller någon i de högre klasserna så sade denna lärare ifrån direkt.

Han hjälpte dem som behövde hjälp, han accepterade aldrig våld, mobbning etc. det funkade oerhört bra i klassen, de enda som klagade var de elever som inte tilläts göra som de själva ville.

Men nu kommer vi till det första problemet, just den här läraren var annorlunda än de andra lärarna på skolan, han passade inte in, de andra lärare brydde sig inte om saker som disciplin, moral, att behandla alla lika etc. jag ska tillägga att 95 % av lärarna var etniska svenskar, också just den här läraren.

Så resultatet blev att han sparkades, man skyllde på budgeten, men när han försvann så försvann all disciplin, all moral, allt det bra som man kan hitta hos människor.

De eleverna som var tvungna att uppföra sig när vi hade vår gamla lärare behövde inte längre bry sig om sitt uppförande eller konsekvenserna av det för det blev aldrig några konsekvenser vad de än gjorde.

När den här läraren slutade så kände jag direkt hur atmosfären förändrades, jag kände direkt att jag började behandlas annorlunda av lärarna och många av de andra eleverna i klassen, speciellt de som gjorde vad de ville utan att ta några konsekvenser.

Då började mobbningen som höll på i flera år, jag trakasserades dagligen utanför klassrummet, men det mesta hände i klassrummet, där olika lärare var närvarande, jag bad till lärarna att de skulle säga till eleverna, men som man brukar säga så låtsades de som om det regnar.

Vem bryr sig om en jävla zigenare?

Mobbning, knuffar, örfilar det var vardagsmat, lärarna tillät eleverna att ta makten, att göra vad de ville, det var den skolkulturen vi hade på Gamlestadsskolan.

Trots att mina föräldrar var i ständigt kontakt med skolan, så hjälpte det inget, vi hade inga starka lagar, skydd eller något att ta tag i, ingen som kunde hjälpa oss, är man en utsatt minoritet så är man, det är en vardag som man lär sig att leva med, vill eller vill inte.

En dag i 8:an så blev det slutet på det hela, det blev slutet på mobbningen, händelsen utspelade sig på en kemilektion, kemi läraren gick till en litet förråd i klassrummet för att hämta något, en sådan sak tar några sekunder att hämta men hon var där i flera minuter, trots att hon hörde, skrik och bråk, hon ville helt enkelt inte gå ut, hon låtsades som om det regnar.

Två av killarna i skolan bråkade med mig, en örfilade mig, en annan hällde kemikalier i mina ögon, tänk er två starka killar där den ena har tränat kampsport i flera år.

Jag hade ingen chans i helvetet, jag kunde inte försvara mig och några i klassen hade roligt åt den hela, andra tittade bara på utan att säga något, det finns några dagar som man minns i livet det här var en av mina.

Det hela slutade med att jag blev brutalt nersparkad av kampsportkillen, där låg jag på golvet och trodde att det var slutet.

Det hela tog flera minuter, det kändes som en evighet för mig då, men trots de kanske 3 meter till det lilla förrådet med vidöppen dörr så kom ändå inte läraren ut, jag vet inte hur jag reste mig, men jag staplade ut genom klassrummet, såg då att läraren kom ut där hon frågade oskyldigt som om hon både var blind och döv, vad är det som händer?

Jag gick till min klassföreståndare för att berätta vad som hände, det var närmast, jag var helt i upplösningstillstånd, helt ensam, jag ville inte gå till rektor eller sjukstötterskan för då skulle jag vara tvungen att gå genom hela skolan och jag orkade inte, jag kunde knappast stå upp.

Jag gick till klassföreståndarens rum hon hade rum i samma korridor som kemisalen, den enda hon sa var att hon skulle ta hand om det när jag berättade vad som hände, jag gick hem, ensam, gråtande hela vägen och full av blåmärken, klassföreståndaren ringde inte ens till mina föräldrar så de kunde hämta mig, som sagt vem bryr sig om en jävla zigenare?

Efter några dagar stämde min mamma möte med min rektor, kuratorn i skolan etc. för att höra vilka åtgärder de har gjort eller ska göra, då sa de att de visste inget, de har aldrig hört talas om händelsen.

Antagligen så låtsade de det eller så sa klassföreståndaren inget, jag kommer aldrig få reda på sanningen men det enda åtgärd de gjorde vara att förflytta mig, till en annan skola, enligt deras hantering av det hela så var jag ett problem som måste flyttas över till någon annan.

Den här situationen är ingen unikt bland romska barn, vi är ju alla bara jävla zigenare utan rättigheter i mångas ögon, skolan gjorde allt för att knäcka mig, de fick mig att hata, att inte lita på folk, jag tålde inte skolan, samhället, Sverige, de gjorde allt för att försöka förstöra mitt liv.

Men jag gav inte upp trots allt så påbörjade jag min gymnasieutbildning men slutade efter några dagar för jag hade den stora oturen att hamna i samma gymnasieskola som gissa vem?

Ja just det kampsportskillen, jag minns än idag hur han log elakt mot mig i korridoren, jag såg det, rädslan kom tillbaka så jag bytte själv gymnasieskolan direkt, vill eller vill inte så var jag tvungen att byta på grund av rädsla.

Jag bytte gymnasieskola, jag ringde själv en skola i en annan kommun, Ale kommun, Ale gymnasiet, jag ville komma så långt bort jag kunde från en av mina plågoandar.

Jag tog min gymnasieexamen men jag sa aldrig att jag tillhörde den romska gruppen, jag ville avsluta min utbildning utan problem, och jag fick aldrig sådana problem igen för ingen visste vem jag var. Jag var tvungen att ge upp min identitet av rädsla för att drabbas av rasism, av mobbning.

Har man upplevt något sådant så är man som offer tvungen att anpassa sig efter rådande omständigheter, man har inga rättigheter, man är tvungen att dölja sin identitet, på grund av rädsla, på grund av erfarenhet, man slutar ha tilltro till sina medmänniskor.

När man blir äldre och händelser blir minnen så tror man ibland att samhället har förändrats att människor har förändrats till det bättre, man lurar sig bara, allt är bra så länge ingen vet vem du är.

Jag påbörjade kulturvetenskaps utbildningen vid dåvarande Vänersborgs högskola, då började jag att finna glädjen i skolan igen, jag trodde att de som studerar på högskolan/universitet kan inte vara så trångsynta, de är ju utbildade människor.

Man är ganska naiv när man är ung måste jag säga, fortfarande visste ingen vem jag var, så en dag satt jag på högskolans café det var nästan tomt jag var bara där och några lärare/professorer som satt vid ett annat bord, måste nog tillägga att jag ser mer svensk ut än romsk, ser inte direkt ut som Esmeralda så ingen kunde ta mig för att tillhöra den romska gruppen.

De diskuterade zigenare, jag hade höga tankar om dem innan samtalet men efter när jag hörde deras prat med alla fördomar och hånfulla skratt, så insåg jag att det spelar ingen roll hur utbildad en människa är för tyvärr så finns det massor med fördomar mot den romska gruppen.

Vi är helt enkelt den mest utsatta gruppen i hela Europa, efter det så bytte jag till Göteborgs universitet, ingen vet vem jag är men nu är jag vuxen och om någon får reda på det och försöker förstöra för mig så tar jag upp kampen, det kommer en dag då man måste sluta gömma sig.

Nu har vi bättre lagar, nya lagar som skyddar oss nu vet jag hur, var man ska vända sig till om man får problem, det vill jag tacka den nuvarande regeringen för. Jag är inte längre rädd jag kommer inte att ge upp min utbildning trots att det svenska samhället gjorde allt de kunde för att förstöra för mig för en sak har jag lärt mig och det är att det finns många som inte vill ha lärda romer.

Pg de vill inte att man ska höras, synas att man ska peka ut dem som begår fel, helst vill många att man ska tiggas på gator eller ha socialbidrag, bara man inte ger sig in i det svenska samhället.

Saker som bekymrar mig inför framtiden är fascistiska politiker som exempel Ibrahim Baylands uttalande 2006 när han var skolminister, så uttalade han sig om romer, där han nämnde att polisen borde följa romska barn till skolan.

Det är sådana uttalanden från höga politiker som man ska vara rädda för, folk på höga poster borde inte göra sådana rasistiska uttalanden och med det skapa klyftor mellan människor, ge legitimitet åt rasism på grund av sin höga position i samhället.

Men människor är bara människor det spelar ingen roll vilket jobb de har, men det fasansfulla är att romska barn diskrimineras, många kommer hit som flyktingar där de diskriminerades i sina forna länder av bl.a. polisen så med sådana uttalanden från politiker så blir man rädd. Man kan fråga sig vart Sverige är på väg till, vem behöver SD när man har sådana politiker som Ibrahim Bayland som tyvärr är fortfarande politisk aktiv, jag vill aldrig se honom som skolminister igen.

Jag studerar statsvetenskap för jag vill förändra, är det något fel i samhället så ska man försöka göra något åt saken och inte låtsas som om det regnar, Ibrahim Baylands uttalande

skrämde mig, han verkade vilja segregera ännu mer människor, speciellt med fokus på den romska gruppen.

Men så hörde jag en annan politiker på TV, en man som pekade på brister i det svenska utbildningssystemet, en man som inte låtsades som att det regnade, den mannen var Lars Leijonborg. Jag började åter få tilltro till Sverige. till det svenska samhället när jag hörde honom, så jag blev Folkpartist, vi kämpar alla på olika sätt, mitt var att plugga på universitetet och bli medlem i ett parti.

Ett parti där man inte är rädd att peka på brister inom det svenska samhället, man sätter fokus på dåliga lärare, på elever som mobbar andra, man skyddar offren inte förövarna, man sätter fokus på att inför lagar som ska skydda barnen.

Tyvärr så måste man ha starka lagar, åtgärder som tvingar människor att behandla alla lika, så alla får en chans till att behandlas som likvärdiga människor, man måste ha ett starkt rättsamhälle, det har blivit bättre i Sverige för romer, exempel har bl.a. att DO mera makt och kan ställa folk inför rätta.

Fler och fler romska ungdomar utbildar sig vidare, vi har bättre lagar, starkare lagar, samhället är på väg åt rätt håll igen och bäst av allt vi har en bra skolpolitik pg Folkpartiet där man värnar om Sveriges ALLA elever.

Det är så jag kämpar, med att utbilda mig och aktivera mig politiskt, jag vill tacka Folkpartiet för att de åter gav mig tilltro till det svenska samhället och att de inte låtsas som om det regnar.

Problem

Vilka åtgärder kan man ta till för att lösa antiziganism?

Svaret på den frågan är inte enkel om ens möjligt, människor är inte perfekta därför är världen inte perfekt och det finns inga enkla lösningar på problem som exempel, krig, rasism etc.

När det gäller sådana problem som antiziganism så går det upp och ner genom människans historia man kan inte enkelt suddas ut sådana problem, men man kan försöka förbättra, man kan kämpa mot det som är fel.

Just antiziganism är ett fel, ett stort fel som existerar i den mänskliga historien, men man kan åtminstone mildra människors hat brott till varandra om så genom tvång.

Jag ska ta upp några åtgärder som jag anser åtminstone kan mildra antiziganism, det finns ingen enkel lösning om det alls finns någon lösning.

Media spelar stort roll i samhället, som radio, tv, tidningar etc.

Tyvärr så har media en tendens att visa romer ur bara en sida, man visar nästan bara romer som inte sköter sig i samhället, man förvränger sanningen så man bara får en bild att visa upp.

Man visar inte upp romer som akademiker, företagare etc. utan man visar det värsta man kan hitta hos en människa det medför att samhället brukar få en bild av en stereotyp av romerna.

Det medför att en person ur den romska gruppen inte får en chans att visa vad den går för, för icke romer har redan en bild av den människan inom sig, det leder till medveten eller omedveten diskriminering

Många kommuner/myndigheter har en tendens att diskriminera romer sedan skylla på okunskap, om exempel lagar, myndigheter låtsas att man inte vet att romer är en nationell minoritet med speciella rättigheter etc.

Genom sådan låtsas okunskap så vet många romer inte vilka rättigheter de har, vem de ska vända sig till etc.

För att försöka förbättra romernas situation så måste man satsa resurser på den romska gruppen, föra dialog med kommuner/ myndigheter, hos majoriteten av myndigheter finns inte viljan till dialog för det är bekvämt att ha den existerande situationen.

Man måste tyvärr nog införa någon åtgärd/lag som tvingar myndigheter till dialog/utbildning så att de inte låtsas så att säga som om det regnar.

Jag anser att situationen för romer har förbättrats i Sverige, dagens regering har tagit ett ansvar, exempel genom (delegationen för romska frågor) där man fokuserar på den romska frågan, men tyvärr finns det mycket kvar att göra och det finns ingen enkel lösning.

Vi måste bl.a. ha mer romska förebilder, där romer kan se att trots alla odds så kan man, det går, man kan bli vad man vill, det finns hinder men man ser att det är möjligt, där kommer just median in.

Jag vet att det finns utbildade romer men det finns också en stor rädsla för diskriminering, ingen obefogad rädsla, där romer pg diskriminering inte säger att just de är romer.

Men icke romer ska inte tro att det inte finns utbildade romer på höga positioner, romer som jobbar, romer som utbildar sig etc. för det finns, ni vet aldrig vem ni sitter bredvid i fikarummet, klassrummet etc.

Källor

<http://www.folkpartiet.se>

När drömmar krossas

By

MC ROM

Efter jag vann Danska och Svenska mästerskapet i *Hip hop* dvs i Rap solo, Breakdance solo, grupp Breakdance show, på en och samma kväll i alla grenar, plats (Thomas P Hejle 1985 Köpenhamn Dk) där det var centrum för *Hip hop* varje helg, det var *Battle non-stop*; Sverige mot Danmark eller bara Danmark mot Danmark osv.

Jag var 16 år gammal, jag hade talang för Rap musik, hade precis skrivit på skivkontrakt för *Arista Records London*, de hade också signat Whitney Houston då, jag var i himmelen när jag kom in första gången och såg dessa gigantiska bilder på Whitney som hängde ner från taket på slottet som Arist hade sina lokaler i.

London promotion tour juni 1987: efter 28 radio intervjuer och 5 uppträdande per kväll i 14 dagar i sträck var det dags att åka vidare norrut.

Vi hamnade i Manchester, vår chaufför/road manager John och jag samarbetade där jag var navigatör och samtals partner, - vi kom bra överens helt enkelt! Mark min Rap partner låg där bak ganska mycket av tiden men inte jag, jag skulle ju uppleva världen! Manchester var cool tills, efter ett par varv runt i "The Round about", vi var tvungna att fråga om väg beskrivning.

John vevade ner rutan och frågade två unga killar i långarmade vita skjortor, *oj mate! do you know where this place is? sure mate*, det är precis vid nästa rondell det är bara att köra rakt fram sen höger i nästa rondell, *ok thanks mate!* sa John, jag tackade grabbarna också, medans

John vevade upp rutan vänder han sig till mig och säger, såg du de två killarna? jag nickade!

Quote : They were Gipsy's mate ! ,watch out for them ! they are just waiting for a chance to Kill you and Robb you the very second you give them the occasion !

Mark stirrade på mig och jag på han, jag nickar ett nej till han så att han förstår att jag inte vill avslöja min Etnicitet för John, speciellt inte efter det uttalandet, vi la det under mattan och jag låtsades som om ingenting hade hänt.

Fyra år och en ny Rap grupp senare, vi hade gjort en hit genom att rappa på en Bob Marley instrumental och det skulle komma någon stor snubbe från England för att kolla in oss, backstage introducerade min manager för mig för killen.

Quote : John this is Victor a.k.a Kid Jam the leader of the group, and he is a Gypsy. He speaks five languages.

Jag ser på Johns-ansikte att något är fel ,han rodnar och ser osäker ut,han tittar inte på mig, utan han blir konstig.
Efter vårt uppträdande bjöd John på mat och Champagne på hans hotell, men John var inte sig själv den natten.

Nyligen ca 20 år senare 2009 hittar John mig på *Facebook* och skriver *Oj mate do you have a publishing contract? jag* skriver tillbaka, nej jag har inte ett musikförlags kontrakt-
han svarar *send me some material*, jag skickar en mp3 till honom och 15 min senare ringer det, jag svarar hallå? *oj it's John! Hi John*, säger jag !
Jag älskar denna låten, kolla vart jag jobbar, han skickar länken som jag klickar på direkt ,och ser vilka låtskrivare/artister de jobbar med, *Wow !*, det är ju alla!

Beoncey, Brandi, Jay-z, Kanye west, Timbaland, osv, jag tackar ja till John och jublar inombords sen frågar han mig.

Quote: Where do i remember you
from Vic ???

Jag tänker innan jag svarar...jag vet att det är kört...jag säger,
kommer du ihåg Köpenhamn 1991? så att han inte hinner koppla över till
Manchester incidenten 1987,ifall han kommer ihåg det,
han säger att han minns det lite svagt, efter några veckor ringer jag
till John ,han svarar och säger att de inte har möjlighet att skriva
kontrakt med någon just nu, för att de har betalat ut xxx sterling till-
"Dizzie Raskal" en Engelsk artist, efter det har han inte hört av
sig, inte jag heller till han, hoppas att han inte mår alldeles för dåligt
pga. detta, att vara rasist och att jobba med Svart musik, med svarta
artister,
att vara gift med en svart fru, kan vara ganska så komplicerad.

Titles, words, declarations and their misinterpretation

By

Gregor Dufunia Kwiek

The Declaration that led to Debate

On November 12, 2009, President of the international Romani organization the International Romani Union, Stanislaw Stankiewicz, sent out an email on the Romani email list Roma Virtual Network (hereafter RVN) , a declaration on the Romani language, entitled Declaration on The International Day of the Rroma Language. The content of the declaration prompted a response from Romani activists living outside of Europe. The response was critical to the declaration as activists in North and South America felt that the language used in the document excluded Roma living outside of Europe. Thus it is the purpose of this article to analyze those responses.

At times, feelings of exclusion need not actually be a form of exclusion. It can occur that people misunderstand one another, or not enough is known about a project or legislation that such a declaration may refer to; causing some to assume that such a declaration is exclusive. By discussing this example and others similar to it; I do believe similar and unnecessary tensions can be avoided once the circumstances that are involved in such a declaration are made known. Below I cite the declaration itself and shall first present the arguments made by some that criticized the declaration, followed by a discussion on the related intent of the points in the declaration that were criticized.

Declaration
on
The International Day of the Rroma Language (Rromanes)

During the international conference on the Romani language (Rromanes), held in Zagreb (Croatia) November 3-5th, 2009, the participants, linguists, scholars, as well as the leaders of Rroma organisations of 15 countries, have collectively taken the following decisions outlined in this letter.

This conference was initiated by the International Romani Union and the “Kali Sara” organization in Croatia.

1. The 5th of November is to be declared the International Day of the Rromani language (Rromanes)

This decision was unanimously taken by the participants of this congress.

There are more than 12 million Roma living in Europe, often under difficult conditions. We are witnessing an increased racism and nationalism aimed against our culture and language.

In these circumstances we fear that our language, a most important part of our identity and culture, might be forgotten among Rroma and non Rroma alike.

We want that:

1. Rromani language becomes an internationally recognized European language
2. Rromani language is respected and supported in all countries in accordance with the Charter of Regional and Minority Languages.
3. Countries should give financial support to projects promoting and supporting the Rromani language and culture.
4. European Institutions and Rroma Organisations should monitor together the projects on Rromanes and on Rroma culture.
5. The 5th of November should become the International day of the Rromani Language (Rromanes).

Under the name of all participants

Stanislaw Stankiewicz -Stahiro
President of the International Romani Union

Veliko Kajtazi
President of the Kali Sara Organisation

After the declaration was announced on the RVN, Romani activists from North and South America began criticizing the declaration for exclusion. The point that was most felt to be a form of exclusion was the one in reference to *1. Rromani language becomes an internationally recognized European language*. The North and South American response deemed that the notion of calling the Romani language international in the declaration and continually referring to Europe, neglected Romani speakers living in other continents and viewed the statement as being an oxymoron, contradicting itself. After all, the language is spoken in countries outside of Europe, and is being presented as an international language but

in Europe alone? Indeed, the critics would be correct in saying that the statement is an oxymoron; however, the statement is not saying that language is an international language that is confined to Europe, but that it is an international European language. To clarify the preceding point I have made, I shall address statement 2. *Rromani language is respected and supported in all countries in accordance with the Charter of Regional and Minority Languages.*

The Charter for Regional and Minority Languages

The European Charter for Regional and Minority Languages is a European treaty that was adopted by the Council of Europe in 1992. The treaty seeks to preserve and promote languages traditionally used by nationals of a state. This would mean that languages that have been spoken traditionally by nationals in Sweden, such as Romani, then that language would be protected by this treaty. This of course would vary from one European Council member state to another, as Romani might not have a strong traditional history in Switzerland as has Italian, while in Sweden, Italian does not have the same traditional history as does Romani, having Sweden recognize Romani as national minority language but not Switzerland. Thus, when Stankiewicz is stating that the Romani language should be respected in all countries in accordance with the charter, he is also saying, in other words, that countries that have ratified the charter and accepted the Romani language as a national minority language, should respect the “Rromani” language according to the guidelines and the way in which they have applied the charter to the language the state has recognized as its minority language. This brings me to another issue, and that is that not all languages that are accepted as national minority languages are given the same status as other national minority languages by the same state. For example, in Sweden, Sami is a regional language and thus has a higher category status than does Romani, which is classified as a minority language. This would simply mean that the Sami language is more condensed in a geographical region that is a part of Sweden, while Romani is not and is spread in various parts of Sweden. The variation in category for Romani would mean that no volume is stipulated as to how much protection and preservation the language should have, while for Sami a minimum time is expected to be given to the Sami language on radio, television, in education, as well as usage in official state capacity. This of course is a matter of circumstance and not exclusion, for in the Serbian example Romani has the same category status as does Sami in Sweden. The major reason that such languages are protected are in line with Stankiewicz’s following point: *There are more than 12 million*

Roma living in Europe, often under difficult conditions. We are witnessing an increased racism and nationalism aimed against our culture and language.

Titles Create Misunderstanding

Thus the charter is protecting languages that are threatened by xenophobia. The situation of Romani people is different from state to state. As an example, the *Decade of Roma Inclusion*, has been criticized by some Roma in Sweden for excluding them. And this is rightfully done so! The Decade of Romani Inclusion is a program that addresses the socio-economic situation of the Romani populations that are living in one the twelve states participating in the program (Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Czech Republic, Hungary, Macedonia, Montenegro, Romania, Serbia, Slovakia, and Spain). Areas prioritized are education, employment, health and housing. Indeed, Roma in Sweden are not immune to the same kind of socio-economic problems, but the difference here is that there are Romani villages in Romania where Roma have no access to water, while in Sweden Roma have no water shortage problems.

When education is discussed in relation to some of the countries participating in this program, there is no available education for Roma in some circumstances. Circumstances in Sweden are not perfect for Roma due to discrimination and exclusion. However, the Roma in Sweden do not face the circumstances where the country's own infrastructure needs to be addressed. Housing, employment, health and education issues are a problem for a section of the population of these states in general, and as Roma face racism and discrimination, they can end up being last on the list in getting these basic human rights. Because these countries have engaged in the Decade for Roma Inclusion, they by that measure have admitted to the point that Roma do face discrimination and racism in these states and are taking measures to change this. Most certainly, Sweden can join the program, but the question is does it need to, since it already has mechanisms and the possibility to develop a mechanism that addresses such concerns in relation to its own Romani population?

With almost great certainty, I believe that Roma living in Sweden, who have accused the Decade of Roma Exclusion of excluding them, are making this accusation based on the misinterpretation of the program via its title. I believe that the same circumstance has prompted Roma from North and South America to do the same in relation to Stankiewicz's statement. The problem that I see with this is that the unfounded accusations actually can lead to exclusion and further tensions, acting as an obstacle to unification.

Being someone who has lived in the United States and Europe, I have never felt that European Romani activists excluded Romani activists from the United States when they spoke of the Romani people in an international context. And yet still, I have heard some Romani activists in the U.S.A. to use such terms as “Eurocentric” when it came to the Romani activists in Europe. I do strongly believe that it is this discourse, which is the culprit for the notions of exclusion that have been mentioned. This discourse sets up and prepares expectations of exclusion causing some to experience it even in circumstances where it does not exist. Making it exceedingly difficult to explain the circumstance to a receiver that feels the exclusion as his/her state of mind believes that there truly is a form of exclusion and is reluctant to change his/her position as he/she does not want to appear to be a fool for making accusations based on ignorant assumptions.

As for the statement *1. Rromani language becomes an internationally recognized European language*, I cannot try to interpret its intent as it can mean that Romani is a European language as is English but is international, but to reflect over what is meant by this statement is not a issue that should concern this article. However, what I can say with certainty is that the declaration is demanding what rights the Romani language has in the states that recognize it as a national minority language to be implemented.

Consulted Sources

Council of Europe: Charter for Regional or Minority Languages.

< http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Default_en.asp >

Decade of Roma Inclusion 2005-2015

< <http://www.romadecade.org/> >

The Presentation of Roma Virtual Network (The online list serve)

< <http://www.valery-novoselsky.org/romavirtualnetwork.html> >

”Dessa synnerligen otacksamma främlingar”

Vetenskaplig antiziganism i ljuset av två svenska 1700-talsavhandlingar

By

Elin Strand

SAMMANDRAG

Artikeln diskuterar och ger smakprov ur två (från latin) nyöversatta doktorsavhandlingar om ”zigenarnas historia”, nämligen Samuel Björckmans *Akademisk avhandling om zigenare* (*Dissertatio academica de cingaris*, 1730) och Laurentius Rabenius *Observationer belysande zigenarnas historia* (*Observationes historiam Ziguenorum illustrantes*, 1791). Dessa tidiga akademiska verk är exempel på hur antiziganistiska fördomar transformeras till vetenskapliga fakta om ett ”främmande folk” [*sic*]. Björckmans avhandling, som lades fram vid Uppsala universitet 1730, är sannolikt en av de första akademiska studierna om ”zigenare” i Europa¹.

INTRODUKTION

Antiziganismen har djupa rötter i den europeiska kulturen och har tagit och tar sig olika uttryck, vilka omspanner allt från stereotypa - romantiserade - litterära och visuella representationer till statligt sanktionerade övergrepp och rena förföljelser. Svårare att

¹ För att markera ett avståndstagande från benämningen ”zigenare” sätts detta inom citationstecken i texten förutom när utdrag ur avhandlingarna görs. Det finns romer som själva använder termen ”zigenare” om sin egen grupp, men konventionen i Sverige i dag är att använda ”romer”. I Sverige har man sedan romerna blev en erkänd nationell minoritet tillämpat följande gruppindelning av romer: svenska romer, finska romer, resande, utomnordiska och nyanlända. Denna indelning ger bilden av ett utifrånperspektiv som avspeglar migrationsvågor

till Sverige. Romerna är i själva verket en betydligt mer heterogen folkgrupp kulturellt, socialt, religiöst och språkligt.

identifiera men ofta förekommande är akademiskt kamouflerade fördomar, som i vetenskapliga texter så ofta har bidragit till att reproducera, legitimera, cementera och därmed förvandla antiziganistiska åsikter till ”fakta”. Sammantaget utgör sådana studier en sorts encyklopedisk kunskap om romer och romsk kultur, som under många år fått stå oemotsagda såväl inom som utanför den akademiska världen. Antikverade uppgifter och bilder av romer har genom åren flätats in i samhällets kollektiva medvetande. Kritik av vissa studiers sanningsgrad och vinkling, som kommit från romer själva, har ibland avfärdats av forskare med hänvisning till vetenskapliga krav på stringens och metodik. Tyvärr förefaller det vara en allmänt vedertagen uppfattning att det råder ett motsatsförhållande mellan ”vetenskap” och autenticitet (romsk representativitet). På grund av bristande inifrånperspektiv har detta i praktiken ofta inneburit att vetenskapligt förankrade studier misslyckats med att förmedla ökad kunskap om romers verkliga situation.

I dag väljer allt fler yngre romer att studera på högre nivå. Denna positiva utveckling innebär ökade möjligheter för att få till stånd ett paradigmskifte inom den romanirelaterade forskningen. Till viss del kan vi redan nu se tecken på det. Den aktuella e-tidskriften *Romani E Journal* för vilken denna artikel skrivs, drivs till exempel helt och hållet i romsk ledning. Syftet med e-tidskriften är just att bidra till att överbrygga den rådande klyftan mellan den akademiska sfären och den romska gräsrotsrörelsen. Denna ambition innebär att man i högre grad vill ingjuta romska erfarenheter i vetenskapliga studier, myndighetsrapporter och uppsatser. På senare år har också icke-romska forskare, engagerade i romska studier, på allvar börjat inse att ett inifrånperspektiv är nödvändigt inte bara ur ett etiskt perspektiv; det är även nödvändigt för att verklig ny kunskap om romer och romers villkor ska kunna produceras. Detta är en process som förutsätter kunskap om den romanirelaterade forskningens arv². Thomas Acton, professor i Romani Studies vid Greenwich University i London, brukar ofta påpeka att en revision av romernas historia innebär en omskrivning av den europeiska historien och därmed den europeiska självbilden.

² Rekommenderad läsning för den som vill läsa utförligt om ”zigenarforskningens” historia och svensk zigenarpolitik är Norma Montesinos doktorsavhandling *Zigenarfrågan – Intervention och romantik* (2002) Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet

Misstron gentemot forskning och forskare är dock mycket utbredd bland romer, vilket är föga förvånande med tanke på hur systematiskt romska perspektiv har ignorerats. Många romer i Sverige kan vittna om hur deras familjer har öppnat sina hem för forskare, som har utgett sig för att vara genuint intresserade av att lära känna och förmedla romsk kultur. Känslan av att ha blivit vilseledd, kränkt och felrepresenterad i den färdiga forskningsprodukten är tyvärr en upplevelse många romska informanter erfar och delar än idag. Vid en konferens om romsk historieskrivning föreslog en romsk föreningsrepresentant att man borde försöka hitta och enas kring ett annat begrepp än forskning eftersom ordet har en sådan negativ laddning och innebörd. Detta uttalande är kanske inte representativt men illustrerar de negativa associationer som för många romer är förknippade med akademiska, i synnerhet etnologiska, studier.

Vetenskapliga övergrepp mot romer nådde sin kulmen under andra världskriget, då barn och vuxna utsattes för horribla medicinska experiment och mördades i gasugnar. Förintelsen av romer under nazitiden legitimerades med hänvisning till rasbiologiska teorier. En bärande tanke var att mänskligheten bestod av olika raser, där vissa folkgrupper ansågs överlägsna och andra mindervärdiga (t.ex. romer, judar och svarta). Den djupa skepsis gentemot kartläggningar och undersökningar som finns hos många romer än i dag måste förstås utifrån dessa djupt traumatiska kollektiva erfarenheter.

Tanken att mänskligheten består av olika raser har funnits i flera hundra år, och trots det ohyggliga massmördande, som ägde rum under naziregimen, finns det enskilda och grupper som än i dag håller fast vid denna kvasivetenskapliga övertygelse. Föreställningen om medfödda och inneboende olikheter mellan människor har tjänat till att legitimera förtryck, slaveri och förföljelse. I dag är rasistiska uttalanden ofta subtilt formulerade och kan därmed ibland vara svårare att urskilja. Det som är slående vid läsningen av de två aktuella avhandlingarna från 1700-talet är hur omaskerade författarnas fördomar är. Det är viktigt att ha i åtanke att avhandlingarna givetvis är färgade av Björckmans och Rabenius samtid och tidsandans rådande värderingar och normer. Framställningen av romer måste förstås i ett vidare perspektiv där vissa folk (”orientaler”, tartarer och araber m. fl.) och kulturer ansågs primitiva och hedniska [*sic*].

En vetenskapsteoretisk följd av postmodernismen är kravet på den enskilde forskaren att sätta sig själv och sin forskning i ett vidare sammanhang. De måste redovisa för vilka de själva är, vilken bakgrund de har och i vilket sammanhang de skriver så att läsaren ges möjlighet att urskilja det subjektiva när han eller hon gör sin bedömning vid läsningen av texten och av hur skribenten har dragit sina slutsatser. Dagens akademiska studier kan i detta avseende inte alls jämföras med den typ av avhandlingar som skrevs på 1700-talet. Som kommer att framgå i nedanstående genomgång av avhandlingarna skrevs de i en tid när Guds existens togs för given och inte var något som överhuvudtaget ifrågasattes. Att ägna sig åt akademiska studier var tvärtom ett sätt att hörsamma Guds ordning, inom vilken människan intog en särställning. Så här inleder respektive avslutar till exempel Björckman sin avhandling:

Gud den Högste och Störste skapade alla människor och
försåg dem med sunt förnuft, så att de skulle kunna skilja
gott från ont och hedersamt från skamligt

Ära ske Fadern och pris och ära ske helige Sonen,
Ära ske Anden jämväl och ära ske Treenigheten!

I det som följer kommer jag att ge en kortfattad redogörelse för och jämförelse av innehållet i de två doktorsavhandlingar som båda lades fram vid Uppsala universitet 1730 respektive 1791. Medan Björckmans avhandling verkar vara helt opåverkad av upplysningstidens tankar, är tongångarna i Rabenius avhandling - skriven sextio år senare - färgade av upplysningssidéernas tro på människans förnuft. Båda avhandlingarna skrevs på latin, det förhärskande språket inom vetenskapen i Europa ända till 1800-talet.

De har nu för första gången översatts i helhet från latin till svenska.³ De översatta avhandlingarna med förord kommer inom kort att bli tillgängliga, då de ska utges i publikationsserien *ELC – Endangered Languages and Cultures*,⁴ och förhoppningsvis även publiceras online i *Romani E Journal*. Min sammanfattande genomgång av Björckmans och Rabenius avhandlingar är baserad på det första utkastet av översättningarna av de två manuskripten.

³ Översättningarna har gjorts av docent Johnny Strand.

⁴ ELC ges ut av Centrum för multietnisk forskning, Uppsala universitet. Eds. Leena Huss och Satu Gröndahl.
SAMUEL BJÖRCKMAN: AKADEMISK AVHANDLING OM ZIGENARE, 1730

Björckman inleder sin avhandling med att tillägna sina mecenater långa underdåniga dedikationer. Med dagens språkliga mått mätt framstår dessa som ytterst högtravande, men det tillhörde ordningen att uppmärksamma sina välgörare. Själva avhandlingen är indelad i tio kapitel:

- §. 1. Han förklarar framställningens uppläggning.
- §. 2. Han bestämmer zigenarnas etymologi och synonymi.
- §. 3. Han redogör för fädernesland och ursprung.
- §. 4. Han påvisar hudfärgen.
- §. 5. Han behandlar språket.
- §. 6. Han berör religionen.
- §. 7. Han visar varför de lämnade sitt hemland.
- §. 8. Han skildrar deras ankomst till Europa.
- §. 9. Han behandlar i korthet seder och levnadssätt.
- §. 10. Han framhåller, att de inte bör tolereras i landet.

Som beskrevs tidigare inleder Björckman avhandlingen med att lovorda Gud som försåg människan med förmåga att skilja mellan gott och ont. Sedan följer ett resonemang som går ut på att det gudomligt nedärvda förnuftet tyvärr inte återfinns hos alla människor. Enligt Björckman finns det ett ”illvilligt sinnelag [...] inte bara hos ett fåtal utan även i breda folklager”:

Vad kan man väl säga om tartarer och kosacker, som är vana att leva av röveri och plundring, och som ofta under resor angriper och plundrar karavaner eller församlade grupper av köpmän, som färdas fram och tillbaka? Vad

kan man säga om de arabiska bergsborna, vilka likt en störtflod invaderar de närliggande synnerligen bördiga jordbruksområdena vid skördetiden och rövar bort säd och andra förnödenheter från invånarna och tar med det till sina gömställen?

I det andra kapitlet medger Björckman att etymologin bakom ordet ”zigenare” är svår, ”då forskarna avviker och företer olika åsikter, allt efter olika länder, områden och städer, varifrån man tror zigenarna härstammar”. Kapitlet ägnas åt att presentera olika förslag till ordets ursprungliga betydelse. Björckman själv ansluter sig inte till någon specifik teori, men anser att botanik- och anatomiprofessorn Olof Rudbecks uppställning verkar mer trolig än andra:

helt utblottad, fattig, eländig”; härav ungerska *scegény*,
fattig, stackare; latin *cingalus* och *zygarus*, tyska
Zigeuner, svenska tiggare.

Tredje kapitlet dryftar olika teorier om romernas ursprung. Att romerna skulle vara Kains ättlingar och ha ”blivit kringvandrande utan eget land på grund av hans synd” avfärdas som en befängd tanke eftersom ”alla dog i den stora syndaflo den”. Här är ett exempel på hur bibliskt material används som vetenskaplig källa. Tanken anses alltså inte befängd för att den inte kan styrkas vetenskapligt, utan för att syndaflo den är att betrakta som ett faktum.

Björckman ägnar stor del av kapitel tre åt att diskutera teorin om att romerna skulle härstamma från förföljda judar som under tiden då digerdöden härjade fick skulden för pesten av de kristna. Med hänvisning till andra historiker beskriver Björckman hur dessa judar fick fly in i skogarna och i ett halvt sekel leva på flykt. När digerdöden och hatet mot judarna lagt sig kunde folket ”lämna sina hålor”, men för att inte avslöja sitt ursprung var de nödgade att anta en annan identitet:

Då de därefter måste förklara, varför de kommit till Tyskland, kom de överens om att säga, att deras förfäder varit medborgare i Egypten men drivits bort från sina hemtrakter, eftersom de inte velat taga emot jungfru Maria och hennes barn. Vidare ansåg de att det var nödvändigt med ett eget språk annat än tyska. Därför tänkte de ut ett nytt. Och så skedde verkligen. De hittade på ett fyndigt språk, som kunde utgå från dem, nämligen en blandning av både hebreiska och tyska språken, men så att de hittade på helt nya tyska ord

Föreställningen om att romer har ett ”påhittat språk” är emblematisksk och har ofta förekommit genom åren. Vårt att notera är att Björckman inte håller med om det, utan tycker att det finns bevis för att ”zigenarnas språk helt klart är ett annat alldeles eget språk”.

Björckman själv tror mer på att “zigenarna” har sitt ursprung i Afrika, närmare bestämt Nubien⁵:

Då tycks deras åsikt vara sannolikare, vilka påstår att de är *avkomlingar efter Chamus*, och att deras fädernesland är *det Mindre Egypten*, det vill säga Nubien

Som stöd för denna teori hänvisas till språkliga likheter mellan “zigenarnas” och nubiernas språk. Detta utvecklas senare i kapitel fem som handlar om språket.

Fjärde kapitlet genomsyras av den tidens syn på mörkhyade människor. Argumenteringen kring orsaken bakom den mörka hudfärgen hos afrikaner och judar kan bara betecknas som bisarr:

Förutom de nu presenterade skälen tycks även zigenarnas mörka hudfärg kunna tala för att de har sitt ursprung i ett afrikanskt folk. Det är ju känt att en stor del av Afrikas folk har en mörk eller också svart hudfärg. Orsaken till detta anger somliga vara solens hetta, andra någon märkvärdig, för oss okänd omständighet. Vad judarna beträffar anges skälet i allmänhet vara Noaks förbannelse, som han uttalade över sonen Chamus, afrikanernas förfader

Återigen ser vi hur Björckman lutar sig mot Bibeln, här för att förklara judarnas mörkare hudfärg. Sedan följer ett - för oss - närmast groteskt resonemang om hur den mörka hudfärgen har uppkommit.

⁵ Nu'bien, historisk region i nordöstra Afrika, delat mellan nuvarande Egypten och Sudan.

<http://www.ne.se/nubien>

Man kan ställa sig frågan vilket syfte Björckman kan ha haft med att ägna en sådan oproportionerligt stor del av kapitlet åt att diskutera hur ett afrikanskt folk ”skaffade” sin mörka hudfärg. Den långsökta poängen tycks vara att styrka sin tes om “zigenarnas” afrikanska ursprung:

De som inte var alldeles svarta bytte ut sin mörka hudfärg mot en svart. Även i detta fall övergick en metod till något naturligt, då det som var konstgjort nu är den naturliga färgen.

[...] *Zigenarna smörjer in en svart salva på dem som tas emot i deras gemenskap. Likaså sägs mödrarna smörja in sina små barn och sätta dem i solen, så att den svarta färgen ska tränga djupare in.*

Därför anser vi att det finns desto mindre skäl att förneka att våra zigenare har sitt ursprung någonstans i Afrika som sannolikheten ökar genom deras mörka hudfärg, som detta afrikanska folk befinns vara stolta över.

Kapitel fem behandlar det romska språket och inleds med två närmast klassiska uttalanden, nämligen att forskarna även i denna fråga ”är djupt oense”, och att ”zigenarna blandar in *påhittade och förvrängda ord* i sitt eget språk för att inte andra ska förstå dem”. Björckman fortsätter att driva och söker styrka den tidigare framkastade teorin om det nubiska ursprunget. Han återger en förteckning av ord och påstår att “zigenarna” använder ”nubiernas språk”. Nedan följer ett kort utdrag ur ordlistan:

Being – djävul
Deuel - Gud
Juket – hund
Kangheri - kyrka
Manosch - man
Manro - bröd
Nak - näsa
Nay - nagel
Panin - vatten
Rai - ädling

Björckman berättar att han läst upp ovanstående ord på svenska för en romsk fånge vid namn Jakob Helsing i ett fängelse i Uppsala, och att denne angivit ovanstående ord på sitt eget

språk, som ”tros vara av nubiskt ursprung”. Olika skäl till att romerna lämnade ”sitt land” diskuteras vidare i kapitel sju.

Kapitel sex ter sig - för oss - nästan komiskt då Björckman inleder med att skriva om hur viktigt det är att beskriva religionen på ett klagörande sätt. Detta skapar en förväntan om ett uttömmande resonemang, men istället tycks diskussionen kapsejsa med att Björckman fastslår att:

av alla de studerade forskarna har vissa absolut ingenting och vissa helt obetydliga fakta, som de med säkerhet kunde framlägga” [...]

Men om man skulle säga något om den religion, som de nu säger sig ha, verkar det troligt, att de, som de påstår, följer och bekänner sig till den religion, som är gällande i det område, där de fått slå sig ned.

Om det är något som har upprepats i texter om romer är det just ovanstående beskrivning av romernas förhållande till religion. Än i dag brukar romsk religiositet beskrivas på exakt samma förenklade sätt; att romer brukar bekänna sig till den religion som majoritetsbefolkningen tillhör. Även om det till viss del stämmer är det anmärkningsvärt hur litet kunskap det finns om romsk religiositet och om andliga föreställningar i romsk kultur. På senare år har dock den växande romska pingströrelsen dragit till sig mer uppmärksamhet från akademiskt håll. Romska anhängare och forskare brukar i synnerhet lyfta fram de sociala effekterna pingströrelsen har på romsk identitet och romsk kultur. Av särskilt intresse är perspektivet att den romska pingströrelsen utgör ett exempel på en transnationell religiös rörelse i romsk regi.

I kapitel åtta redogör Björckman för ”zigenarnas” ankomst till Europa och som i tidigare kapitel berättas det om hur det råder delade uppfattningar om detta. Björckman presenterar en rad olika teorier bland vilka det finns en välkänd legend:

att zigenarna själva uppger att de är dömda till landsflykt för att sona förfäders synder, för att de vägrade att ge husrum åt KRISTUS och hans moder, då de var på flykt i Egypten. Därför ålades de att vandra kring i världen under dessa bedrövlige villkor

Det finns flera variationer på denna historia med koppling till Jesus och kristendomen. I en version heter det att romerna är dömda att vandra som straff för att en anfader tillverkat spikarna till Jesu kors.

Det åttonde kapitlet inleds med att slå fast att åsikterna om tidpunkten för romernas ankomst i Europa går isär. Med hänvisning till tidigare källor håller Björckman det för troligt att romerna först kom till Tyskland någon gång mellan år 1411 och 1436 under Sigismunds regering.

I kapitel nio avser Björckman att beskriva "zigenarnas" seder och levnadssätt. Det är här som tonen gentemot romerna övergår till att bli uppenbart fördomsfull.

När det gäller seder och livsföring så vet vi [...] att zigenarna, [...] ända från vaggan är vana vid uselhet och sedan hänger sig åt allsköns lastbarhet. Det finns nämligen inget bedrägligt beteende, som de inte lär upp sig till mästare i, inget brott som de inte vågar utföra. De är skickliga hästskojare, falskspelare, ökända lurendrejare, liderliga sällar och religionsföraktare, så att de upprepar dop på sina små barn för vinnings skull. De är giftmördare, dråpare, trolldomskunniga, särskilt att på magisk väg bekämpa eld. De är slipade tjuvar, speciellt detta folks kvinnor; alla är lättjefulla och drar från trakt till trakt

Björckman hänvisar till "nya utländska rapporter" från Tyskland som beskriver "deras ["zigenarnas"] ondska":

Dessa nya utländska rapporter visar dessutom, att på åtskilliga platser har de inte bara skändat kyrkor och plundrat vägförande på ägodelar utan även förstört hus genom brand, dessa synnerligen otacksamma främlingar. Därför har på rättsliga myndigheters initiativ militära enheter sänts ut och gripit dem, varefter de straffats genom hängning.

I det sista kapitlet framhåller Björckman att romerna inte bör accepteras i landet.

Teologer liksom filosofer fastslår, att på grund av sin usla karaktär bör inte zigenare tolereras inom landet. Om denna sak uttalar sig salig doktor Gerhardus **b)** på följande sätt:
”Dessa bör inte tolereras på grund av sina ohyggliga bedrägerier, lurendrejerier, förräderier, plundringar och andra brott, som är vanliga bland detta människosläkte, eller snarare den kristna statens pestböld.

Vidare lämnade den lysande doktor Petrus Danaisius följande edikt hämtat från folkförsamlingens beslut:
”Zigenare, vilka man funnit vara förrädare och fientliga spioner, skall aldrig finna fristad i riket.

Med hänvisning till negativa utlåtanden om “zigenare” av teologer och filosofer drar alltså Björckman slutsatsen att “zigenare” inte bör ha rätt att befinna sig i landet. Han ställer dock själv den befogade frågan ”hur det kommer sig att dessa [“zigenarna”] inte bara har accepterats inom krigsmakten utan även har tjänat som soldater? Det är anmärkningsvärt att denna relevanta frågeställning och motargument inte alls följs upp. Som luddig slutkläm väljer Björckman istället att citera en poet med orden ”*alla sorters människor sköljs rena av havet*”(!)

LAURENTIUS RABENIUS: OBSERVATIONER BELYSANDE ZIGENARNAS HISTORIA, 1791

Rabenius avhandling är indelad i fyra delar och innehåller, till skillnad från Björckmans studie, varken innehållsförteckning eller en lång lista med tackord till välgörare. Rabenius har ett rakare sätt att uttrycka sig på och hänger sig inte på samma sätt som Björckman åt långa utläggningar. Rastänkandet är tydligt och utgör avhandlingens utgångspunkt.

[...] inte ansett det ovärdigt att undersöka människosläktets raser, vilka i högre eller lägre grad skiljer sig från den de själva härstammar från. Det finns olika sådana människoraser, vilka kan åtskiljas från varandra genom skiftande seder, böjelser och yttre utseende, och det saknas inte mycket berömda män, vilka

på grund av deras olika kroppsbyggnad och ansiktsform velat indela människorna i vissa grupper.

Vad beträffar seder och böjelser återfinns orientalerna, som mer än andra människor håller fast vid sina; deras medfödda lättja förbjuder dem nämligen att företaga sig något annat än de lärt sig av sina förfäder [...]”.

Det finns emellertid ett folk, som återfinnes i hela världen bland både primitiva och mer högstående länder, vilket inte är bundet av några religiösa krav men ändå i långliga tider har hållit fast vid samma seder, samma klädedräkt, även om de styrande försökt förmå detta folk till ett nyttigare liv. Utan tvekan är det värt att begrunda detta fenomen, som förtjänat den största uppmärksamhet, och som också kommer att ge material till framtida filosofers och historikers forskningar.

De som utgör detta folk kallas på latin för *cingani*, *cingari*, *cigali*, *zigueuni* med mera, på svenska *zigenare*, *skojare*, *scheinen*, på tyska *Zigeuner*, på franska *bohemiens*, på engelska *gypsies* etc.

Rabenius hänvisar till tidigare ”utförliga och eleganta beskrivningar” bland vilka Björckman omnämns. Ett annat namn som Rabenius nämner är för forskare i romska studier mycket välbekant, nämligen H. M. Grellman, även kallad ”Zigenarforskningens fader”. Det är Grellman som har fått äran för att ha upptäckt de språkliga likheterna mellan sanskrit och romani. Denna koppling till Indien fanns som bekant inte alls med i Björckmans översikt. Grellmans verk utkom 1787, det vill säga endast fyra år före Rabenius avhandling. Det märks på Rabenius att han är djupt imponerad av Grellmans verk:

[...] den som professor herr H.M. Grellman nyligen utgav vid universitetet i Göttingen med titeln *Historischer Versuch über die Zigeuner*, Göttingen 1787, något han fullföljde så framgångsrikt, att den som ville skriva något om zigenare tycker sig vara ute i ogjort väder...

I kapitel ett redogör Rabenius för ”zigenarnas” ankomst till Europa, som enligt flera författare bör ha ägt rum på 1400-talet. Rabenius tror dock att romernas förfäder kom till Europa två

hundra år tidigare (1200-talet), och menar sig finna bevis för detta i en stadga utfärdad av Kung Birger år 1303 ur vilken följande citat återges:

våra rådmän som andra adelsmän, kom dit och lät oss i klagande ordalag förstå att rikets invånare besvärades på grund av ideliga intrång av kringströvande följen (*clientes*) och *cursores* (?) och *garciones* (?) c), så kallade *sculuara*, framför allt av utlänningar utan någon särskild ledare: Dessa hade på många ställen gjort sig kända för att i hemlighet ha begått dråp (*Mord*), stölder, plundring och mängder av andra helt oacceptabla brott" [...] beslöt vi därför stadga, att varje kringströvande *cliens*, *cursor* eller *garcio*, som sagt utan ledare, [...] denne har vi bestämt skall bestraffas genom förlust av alla ägodelar, prygel och öronens avskärande.

Rabenius för ett intressant resonemang om orsaken till att andra forskare inte lyckats att datera romernas ankomst till Europa tidigare. Dels har man enligt honom helt enkelt inte känt till dessa källor. Dels menar han att det först var på 1400-talet som de "tilldrog sig lagstiftares och styrandes uppmärksamhet". I Rabenius analys av varför man inte identifierat romerna tidigare i Europa avspeglas en föraktfull syn på såväl "zigenare" som dåtidens adelsmän. I hans världsbild är den gemensamma nämnaren mellan "zigenare" och aristokrater en sorts parasiterande karaktärsdrag; bristande moral och benägenhet att stjäla från andra. Märk väl att Rabenius skriver under den franska revolutionens tid.

Att detta inte skedde tidigare i Tyskland eller andra ställen, där de återfanns, skall emellertid inte förvåna någon, som vet att moralen hos aristokrater och framför allt adelsmän under medeltiden var densamma som hos zigenarna idag, att leva på rov och stöld, ty då var inte skillnaden så stor mellan zigenarna, som stal i största hemlighet och bara saker av mindre värde, och adelsmännen, som helt öppet plundrade som gamar.

I det andra - ganska korta kapitlet - problematiserar Rabenius om "zigenarna" verkligen är ett eget folk. Ännu en oerhört nedsättande föreställning om "zigenare" samt idén om ett påhittat språk framträder:

Många har undrat, om zigenarna utgör ett folk, som är helt olika andra, och detta inte utan anledning. Ty då man betänker att detta avskum till människor, en sorts smittsam pesthärd, har åtföljt övriga folk i den gamla världen, har man misstänkt, att zigenarna i varje land var en drägg, som tänkt ut ett konstgjort språk och ansträngt sig att genom hudfärg och gemensamma konstgrepp till det yttre avvika från andra människor för att bevara sitt stadgade rykte att behärska spådomskonsten

Rabenius konstaterar att ”zigenarna” verkligen är ett eget folk med ett eget språk. Han baserar detta på två källor som han också finner vara överensstämmande. Den första källan är Björckmans ordlista som han lät testa på fången Jakob Helsing i Uppsala fängelse. Den andra källan är den ordlista, som Grellman upptecknade från ungerska romer:

Man alltså kan konstatera, att zigenarnas språk är ett och samma, och då bör de också, mänskligt att döma, ha samma ursprung. De bör alltså uppenbarligen räknas som ett eget folk och inte tillhöra något annat.

I det tredje kapitlet behandlas ”zigenarnas” ursprung. Rabenius räknar upp det nubiska, egyptiska och judiska ursprunget, men slår ett slag för Grellmans nyupptäckta koppling till Indien:

Den vittberömde Grellman framför i sitt ovannämnda arbete om zigenarna åsikten att han mycket tydligt kunnat se av deras språk och seder att de härstammar från Indostan och då av indiernas lägsta klass eller kast, som de själva säger, nämligen parias eller suders. Och vi kan inte förneka att det föreligger en stor likhet mellan indiernas och zigenarnas språk, och speciellt räkneorden överensstämmer förträffligt [...]

Vi vet ju att indierna håller fast mycket hårt vid sina seder och sitt språk och likaså zigenarna, något vi sett mer än nog av bevis på; de har ju varit uppblandade med andra folk i vitt skilda områden men har ändå bevarat språk och yttre utstyrsel; dessa folk har ända från människosläktets första tider varit skingrade och följt med andra, som suders

eller indiernas parias, men zigenarna utgör själva bottenskrapet bland dessa människor.

I avhandlingens fjärde och sista kapitel går Rabenius genom en rad grymma lagar och förordningar som staten har stiftat gentemot ”zigenarna”. Han kontrasterar samtidigt förhållningssätt med äldre lagstiftning och anser att den tidigare är mer human då den vill åstadkomma ”en förbättring snarare än bestraffningar”.

I Stadgan av den 1 oktober 1748 om kringvandrande och onyttiga människor omnämns även zigenare. Den stadgar nämligen: judar, savoiarder, tartarer, zigenare etc. , vilka genom sin pliktförgätenhet, häxerier, lögnar och röveri är en belastning för folket, skall genast utdrivas ur landet varhelst de påträffas, i land och stad. Om de motsätter sig landsförvisning skall de äldre lagarna gälla, och de skall tvingas göra krigstjänst eller tillsammans med sina kvinnor utföra något annat allmännyttigt arbete

Dessförinnan åläggs prästerna i *Kyrkolagen* kapitel V § 9 att döpa nyfödda zigenarbarn och samtidigt uppmana föräldrarna att skaffa sig fasta boplatser och omfatta den kristna tron; om de vägrade att göra detta skulle barnen överlämnas för att uppfostras i statlig regi

SAMMANFATTNING: NYTTIG, KRISTEN OCH BOFAST

Sammanfattningsvis kan man konstatera att synen på ”zigenarna” och kringvandrande grupper är densamma i båda avhandlingarna. Rädsla för människor som saknar fast boplatser var - och är till viss del fortfarande – universell. I hela Europa och i Norden utfärdades särskilda lagar riktade mot kringvandrande grupper. Misstänksamheten mot rörliga individer och grupper berodde även på ekonomiska faktorer då det t.ex. var svårare att utkräva skatt av personer som saknade fast adress. Att vara en ”nyttig” innebar att vara en god kristen i kontrast till kringvandrande människor samt vissa folkgrupper som judar och romer.

I Björckmans avhandling finns inte romernas historiska och språkliga koppling till Indien alls med; istället förespråkas teorin om ett afrikanskt ursprung. Rabenius som hade tillgång till Grellmans vid tiden nyutkomna verk, stödjer tesen om ett indiskt ursprung. Hos Rabenius framträder intressant nog en mycket radikal syn aristokraterna, och det förefaller djärvt av

honom att våga uttrycka sig så starkt negativt om adeln mitt i brinnande revolutionstid, när Europas kungahus och adel fruktade terrorn mot aristokratin skulle spridas.

Att avhandlingarna nu finns översatta till svenska och därmed är tillgängliga för fler innebär att alla som är intresserade av romernas historia nu har möjlighet att ta del av dessa tidiga beskrivningar av romer i Sverige. Förhoppningsvis kan översättningarna inspirera fler kritiska uppsatser och avhandlingar om romernas historia.

REFERENSER

ELC – *Endangered Languages and Cultures*, Centre for Multiethnic Research, Uppsala University. Eds. Leena Huss & Satu Gröndahl

Björckman, Samuel (1730) *Dissertatio academica de cingaris*. Uppsala: A. Grönwall

Norma Montesino (2002) *Zigenarfrågan – Intervention och romantik*, Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet

Rabenius, Laurentius (1791) *Observationes historiam Ziguenorum illustrantes*. Uppsala: Avhandling, Praeses E.M. Fant.